

JUDr. Petr Čech, LL.M., Ph.D.
Katedra obchodního práva PF UK

Posudek k diplomové práci Terezy Běhouňkové na téma
„Písemná forma právního jednání v elektronickém obchodu“

Rozsah práce: 86 tiskových stran
Datum odevzdání práce: 12. ledna 2023

1. Aktuálnost (novost) tématu

Diplomantka zvolila tradiční téma, prakticky nesmírně relevantní, jež neztrácí nic na své aktuálnosti, především zásluhou průběžného vývoje právní úpravy i judikatury, v tuzemsku i v zahraničí, ale i k přetrvávajícímu nespočtu nejasností, jež se s ním pojí. Je proto potřebné a užitečné je průběžně zpracovávat.

2. Náročnost tématu (teoretické znalosti, vstupní údaje a jejich zpracování, použité metody)

Téma lze hodnotit jako dosti náročné. Pojí se k němu sice slušný okruh odborných pramenů, ty však zdaleka nenabízejí jednotné a spolehlivé odpovědi na řadu otázek, s nimiž se praxe potýká. Diplomantka se tak v řadě souvislostí musela zorientovat na vlastní pěst. Zvládnutí tématu se navíc neobešlo bez potřebného přesahu do širších souvislostí obecně civilněprávních, včetně zdrojů cizojazyčných (zvláště pokud jde o úpravu německou či unijní), ale také složitostí technické povahy, které společně dál zvyšovaly nároky na přípravu i zpracování tématu.

3. Kritéria hodnocení práce

A. Splnění cíle práce

Diplomantka si vytkla cíl rozebrat právní úpravu elektronického právního jednání v písemné formě a zhodnotit, za jakých okolností budou požadavky na takové právní jednání naplněny či v jakém případě je nutno vyloučit jeho „platné uzavření“. Téma se pokusila zpracovat komplexně a zeširoka, zmapovat stěžejní nejasnosti, které se k němu vážou, existující názory na jejich řešení a přispět svým pohledem na věc. Z faktografického hlediska svůj cíl splnila – v práci soustředila řadu relevantních vstupních dat, ať již technické či právní povahy. Určitou rezervu vidím v rovině jejich zpracování, zvláště v kontextu obecné civilistiky – v podrobnostech viz zvláště ad 3.E. níže.

B. Samostatnost při zpracování tématu

Autenticita předloženého díla je evidentní. Nepochybuji o tom, že je výsledkem diplomantčiny samostatné práce.

C. Logická stavba práce

Strukturě práce jsem plně neporozuměl. Obsah jednotlivých stěžejních kapitol (písemná forma právního jednání, elektronické právní jednání v písemné formě, podpis, k problematice prostého elektronického podpisu v e-mailu, důkazní funkce elektronického podpisu, elektronická identita v právním styku) vždy neodpovídá jejich názvu (viz například podkapitolu o nařízení eIDAS v kapitole o písemné formě právního jednání), vzájemně se prolíná a třísťí na více míst (viz například k funkcím elektronického podpisu – kapitola 3.1. a znovu 5.), takže stěžejní analýzy (ať již unijní, německé či naší úpravy), ale i závěry k nim se v práci nezřídka opakují, resp. zaznívají po částech na různých místech práce. Jednotlivé

kapitoly jako by na sebe dobře nenavazovaly. Kladu si též otázku, zda všechny oblasti, na něž diplomantka zaměřila pozornost, přispívají vytčenému cíli a zda by se práce bez jejich zpracování nakonec neobešla, zvláště když ve výsledku rozsahem výrazně přesahuje požadovaný standard. Tak kupříkladu pasáže týkající se technických aspektů elektronického podpisu, resp. věnované elektronické identitě či kvalifikované formě úředního ověření podpisů.

D. Práce s literaturou (využití cizojazyčné literatury) včetně citací

Okruh použitých pramenů je slušný, stejně tak práce s ním v poznámkovém aparátu. Oceňuji reflexi tuzemské a zčásti i zahraniční judikatury, jakož i několika dalších pramenů cizí provenience. Vzhledem k univerzálnosti tématu a jeho původu v unijním právu bych však těchto zdrojů možná očekával o něco více, stejně tak pramenů (včetně judikatury) z oblasti obecné civilistiky. Zrovna k zákonnému požadavku na úřední ověření podpisů (viz výše ad 3.C.) se z posledních let pojí významné rozhodnutí velkého senátu Nejvyššího soudu, které má zásadní dopady i na využití elektronického podpisu. Jeho závěry – dle mého – diplomantka mohla využít i v obecné rovině, konkrétně při řešení otázky, jak se nedostatek zákonem předepsané formy projeví při posuzování neplatnosti dotčeného právního jednání, bude-li i bez dodržení formy naplněn účel požadavku na ni. Mohla by toto rozhodnutí diplomantka zmínit a jeho význam pro svou práci zhodnotit alespoň v průběhu ústní obhajoby?

E. Hloubka provedené analýzy (ve vztahu k tématu)

Hloubka diplomantčiny analýzy, pokud jde o nosné kapitoly práce, má rezervy. Diplomantka mapuje stav vědění a odborné diskuse k posuzovaným okruhům a nejasnostem a snaží se přispět svým pohledem na věc. Na řadě míst nicméně zabředá do podrobných popisů technických aspektů tématu, pro práci v takové míře detailu nikoliv nepostradatelných, na úkor hlubší analýzy hledisek obecně civilistických. Práce sice podává přehled představitelných účelů zákonného požadavku na písemnou formu, postrádám v ní nicméně bližší rozbor, nakolik je prosté elektronické prostřední schopno tento účel naplnit, a to i ve světle doktríny o následcích porušení zákona na platnost právního jednání, když v úvahách o nich by tento účel znovu musel sehrát stěžejní argumentační úlohu. Své závěry také diplomantka činí poměrně obecně, shodně pro všechna právní jednání, pro něž zákon písemnou formu předepsal. Obávám se nicméně, že jejich okruh (a tudíž i účelů, které v jejich případě zákonodárce požadavkem sledoval) se značně liší, že tedy bylo lépe závěry testovat a dokládat na jednotlivých příkladech a dle potřeby diferencovat. Pomocí diplomantce mohla znovu i důslednější reflexe poslední judikatury. Viz třeba závěry Nejvyššího soudu k účelu předepsané formy smlouvy o převodu nemovitosti na jedné straně či smlouvy pojistné na straně druhé. Domnívá se diplomantka, že závěry z její práce týkající se prostého emailu shodně dopadnou na oba tyto příklady? A co další, třeba pokud jde o zákonem stanovenou formu uznání dluhu, ručitelského prohlášení nebo závěti, ať již holografní či dokonce alografní? Uvítám, jestliže diplomantka o tyto úvahy rozšíří své závěry alespoň v průběhu ústní obhajoby.

F. Úprava práce (text, grafy, tabulky)

Formální úroveň práce je standardní.

G. Jazyková a stylistická úroveň

Práce vykazuje vysokou slohovou i jazykovou úroveň. Chyby ani překlady jsem v ní v podstatě nezaznamenal. Pozor jen na několik výrazových neobratností, které ve výsledku zakládají odbornou nepřesnost. Tak např. „platné uzavření právního jednání“ (na str. 1).

4. Případná další vyjádření k práci

V práci jsem narazil na několik věcných nepřesností, resp. nesprávností. Uvítám, jestliže je diplomantka uvede na pravou míru v průběhu ústní obhajoby. Především bych upozornil na její tvrzení na str. 43, dle něhož se s požadavkem úředního ověření podpisu nejčastěji setkáváme u převodů vlastnického práva nebo zřizování věcných práv k nemovitostem. Nesouhlasím rovněž s paušálním tvrzením na str. 60, dle něhož není (nikdy) na podepisující straně, aby prokázala, že dokument neautorizovala nebo nepodepsala. Obávám se, že z procesní teorie i judikatury vyplývá složitější rozvrstvení důkazního břemene, pokud jde o prokazování autenticity, resp. pravosti podpisu pod písemnými jednáními, jehož výsledek se opět bude lišit v závislosti na více faktorech (viz jen otázka povahy písemnosti). Na str. 70 diplomantka zmiňuje „klienty“ notáře.

5. Připomínky a otázky k zodpovězení při obhajobě

Výše dle textu ad 3.D., 3.E. a 4.

6. Doporučení / nedoporučení práce k obhajobě a navržený klasifikační stupeň

Vzdor uvedeným dílčím výhradám práci celkově hodnotím jako způsobitou obhajoby i obhajitelnou. Její výsledné hodnocení ponechávám závislým na průběhu ústní obhajoby, předběžně bych ji nicméně navrhoval klasifikovat stupněm velmi dobře.

V Praze dne 10. března 2023

JUDr. Petr Čech, LL.M., Ph.D.